

Srđan Milašinović
Ladin Gostimirović

DRUŠTVENE PROMENE I DEVIJACIJE

VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA
DOBOJ

**VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA
DOBOJ**

**Srđan Milašinović
Ladin Gostimirović**

DRUŠTVENE PROMENE I DEVIJACIJE

- Monografija -

Doboj, 2012.

Izdavač:

VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA

Za izdavača:

Mr Ladin GOSTIMIROVIĆ

Autori:

Prof. dr Srđan MILAŠINOVIĆ

Mr Ladin GOSTIMIROVIĆ

Recenzent:

Prof. dr Ljubiša DESPOTOVIĆ

Prof. dr Zoran JEFTOVIĆ

Prof. dr Želimir KEŠETOVIĆ

Urednik:

Mr Ladin GOSTIMIROVIĆ

Lektor i korektor:

Mr Slavica GOSTIMIROVIĆ

Kompjuterska priprema:

Dragan KECMAN

Tiraž:

300

Štampa:

SZR „Grafičar” Doboj

© Visoka poslovno tehnička škola, Doboj, 2012.

ISBN

978-99955-712-3-8

Monografija, *Društvene promene i devijacije* predstavlja plod udruženog naučnog rada potpisanih autora, koji su poslednjih nekoliko godina uložili zajedničke napore da bi što bolje tematizovali i opservirali snop veoma važnih i kod nas nedovoljno istraženih teorijskih polja. Reč je o transformacionim procesima na prostorima Centralne i Jugoistočne Evrope s kraja prošlog veka, ali i njihovim posledicama u vidu revitalizovanja divljeg kapitalizma, najamnog rada i profita, kao i podsticanja postojećih i pojavu novih i destruktivnih društvenih devijacija. Ovako širok opseg tematskih polja koje zadiru u nekoliko naučnih disciplina (politikologije, sociologije, ekonomije, psihologije, komunikologije, nauke o bezbednosti i sl) nije bilo moguće obuhvatiti na relevantan način bez planskog napora autora, ali i interdisciplinarnog pristupa i međusobnog prožimanja. Stoga nam se čini da ova knjiga svoje teorijsko i tematsko opravdanje ima upravo u činjenici da predstavlja rezultat zajedničkog rada i potrebe da se na jednom mestu nađu i obuhvate mnogi relevantni politički, ekonomski, socijalnopedagoški, medijski i bezbednosni fenomeni, i tako budućem čitaocu olakša snalaženje i dekodiranje složene i mistifikovane stvarnosti koja i danas predstavlja snažan izazov čovekovo egzistencijalnoj sigurnosti. Jedan deo saznanja o tim problemima prenet je iz ranijih autorskih i koautorskih studija, radova i publikacija¹⁾ objavljenih u stručnoj i naučnoj periodici. Knjiga je pre svega namenjena studentskoj populaciji koja je namerna da se detaljnije upozna s opserviranom teorijskom mrežom društvenih pojmova i problema, ali i široj čitalačkoj publici kojoj se ovakav istraživački pristup čini zanimljivim i intelektualno provokativnim u pokušaju da što bolje sagleda svet u kome živi i anticipira procese njegovog budućeg razvoja.

Monografija je nastala u okviru rada na projektima Ministarstva prosvete i nauke Republike Srbije (ciklus 2011-2014). Reč je o projektima: *Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija* (broj 179045), i projektu *Bezbednost i zaštita organizovanja i funkcionisanja vaspitno obrazovnog sistema u Srbiji (osnovna načela, principi, protokoli, procedure i sredstva)* (broj 47017)

Autori

DRUŠTVENE DEVIJACIJE

1. NEPATIVNE DRUŠTVENE POJAVE

- 1) Milašinović, S., *Društveni sukobi u zemljama Centralne i Jugoistočne Evrope*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2003; Uvod u Teorije konflikata, Fakultet civilne odbrane, Beograd, 2004; Jeftović, M, Milašinović, S, *Socijalnopedagoške pojave*, Policijska akademija, Beograd, 2006; Gostimirović, L., *Motivacija menadžera: Značenja*, Časopis za nauku, kulturu i obrazovanje, broj 47, 2003.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
TRANSFORMACIJA ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA KRAJEM XX I POČETKOM XXI VEKA	
1. DRUŠTVENE PROMENE I NJIHOV UTICAJ NA RASPODELU, STANDARD I KVALITET ŽIVOTA	13
1.1. Tranzicija ili transformacija društva	14
1.1.2. Proces transformacije u bivšim centralno-planskim privredama - strategije razvoja, modeli i posledice tranzicije	15
Strategije razvoja i modeli tranzicije	18
2. SADRŽAJ DRUŠTVENIH PROMENA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	21
3. KAREKTERISTIKE I ETAPE PROCESA TRANSFORMACIJE PRIVREDNIH STRUKTURA ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA ..	34
3.1 Implikacije procesa privatizacije na standard i kvalitet života u zemljama Zapadnog Balkana	38
4. IMPLIKACIJE PROCESA RESTRUKTURIRANJA NA DRUŠTVENU STRUKTURU ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA	44
5. RASPODELA DOHOTKA I NJENE POSLEDICE U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	47
5.1 Ekonomske mere i nejednakost u zemljama Zapadnog Balkana	49
6. SIROMAŠTVO I SOCIJALNE NEJEDNAKOSTI U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	59
6.1 Karakter siromaštva u zemljama Zapadnog Balkana	61
6.2 Regionalne razlike i ugrožene socijalne grupe u zemljama Zapadnog Balkana	69
7. STANDARD I KVALITET ŽIVOTA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	76
7.1 Raspoloživa i potrošna dobra domaćinstava	76
8. MATERIJALNI, DRUŠTVENI, POLITIČKI, BEZBEDNOSNI I SOCIJALNO-PSIHOLOŠKI USLOVI I DETERMINANTE DRUŠTVENIH DEVIJACIJA U ZEMLJAMA U TRANZICIJI	82
DRUŠTVENE DEVIJACIJE	
1. NEGATIVNE DRUŠTVENE POJAVE	97
2. SOCIJALNOPATOLOŠKE DEVIJACIJE	106
2.1. „Socijalna patologija“ kao posebna nauka o socijalnopatološkim devijacijama	106
2.1.1. Socijalna patologija nauka o društvenim devijacijama	108

2.2. Definisanje socijalno patoloških devijacija	115
2.3. Socijalnopatološke devijacije i druge negativne društvene pojave ..	124
2.3.1. Socijalne bolesti	124
2.3.2. Društvene dezorganizacije	126
2.3.3. Društveni konflikti	127
2.3.4. Socijalni problemi	133
2.3.4.1. Siromaštvo	135
2.4. Vrste socijalnopatoloških devijacija	147
2.5. Socijalnopatološke devijacije u užem smislu	150
3. FAKTORI DRUŠTVENE DEVIJANTNOSTI	154
3.1. Biološki faktori	155
3.2. Psihološki faktori	155
3.3. Psihopatološki faktori	157
3.4. Socijalni faktori	158
4. TEORIJE DRUŠTVENE DEVIJANTNOSTI	160
4.1. Biološke teorije	164
4.2. Psihološke teorije	168
4.3. Sociološke teorije	172
4.2.1. Teorija alijenacije	182
4.2.1.1. Koncept alijenacije	183
4.2.1.2. Kritičke teorije „masovnog društva“	186
4.2.1.2.1. Erih From o uzrocima socijalnopatoloških devijacija	192
4.2.2. Teorija anomije	194
4.2.3. Teorija supkultura	200
4.2.4. Teorija socijalnog etiketiranja	209
4.2.5. Teorija diferencijalnih asocijacija	215
5. DRUŠTVENO REAGOVANJE I MOGUĆNOSTI KONTROLE DEVIJACIJA	217
OBLICI SOCIJALNOPATOLOŠKIH DEVIJACIJA	
1. OBLICI SOCIJALNOPATOLOŠKIH DEVIJACIJA U UŽEM SMISLU	225
1.1. ALKOHOLIZAM	225
1.1.1. Tipovi alkoholičara	228
1.1.2. Raširenost alkoholizma	229
1.1.3. Društvene posledice alkoholizma i njegova povezanost s drugim devijantnim ponašanjima	231
1.2. ZAVISNOST OD DROGA (NARKOMANIJA)	232
1.2.1. Osnovne karakteristike zavisnosti od droga	238
1.2.2. Tipovi narkomana	239
1.2.3. Tipovi zavisnosti od droga	240
1.2.4. Primarna i sekundarna narkomanska devijacija	247
1.2.5. Narkomanija mladih	247
1.2.6. Društvena reakcija na narkomaniju	253
1.2.7. Zavisnost od droga i druge društvene devijacije	253

1.3. PROSTITUCIJA	255
1.3.1. Prostitucija kao oblik devijantnog ponašanja	257
1.3.2. Oblici prostitucije	259
1.3.3. Tipovi prostitutki	263
1.3.4. Formiranje statusa prostitutke	264
1.3.5. Društvena reakcija na prostituciju	265
1.3.6. Drugi oblici seksualnih devijacija	266
1.4. KOCKANJE	269
1.4.1. Kockanje i kockarske igre	272
1.4.2. Društvena reakcija na kockanje	275
1.4.3. Kockanje i druge društvene devijacije	276
1.5. SAMOUBISTVO	278
1.5.1. Samoubistvo kao socijalni problem	278
1.5.2. Faktori samoubistva	280
1.5.3. Samoubistvo i drugi oblici devijantnog ponašanja	284
1.5.4. Savremena tumačenja uzroka samoubistva	285
1.6. KRIMINALITET MALOLETNIKA I NASILJE NAVIJAČKIH GRUPA	291
1.6.1. Problem kriminaliteta maloletnika i značaj njegovog izučavanja	291
1.6.2. Sport i nasilje mladih	299
1.6.3. Maloletnici i nasilje navijačkih grupa	302
1.6.4. Odgovornost medija	306
1.6.5. Društvena reakcija na nasilje navijača	309
LITERATURA	312
Internet adrese:	324

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

316.42:316.624

МИЛАШИНОВИЋ, Срђан

Društvene promene i devijacije / Srđan
Milašinović, Ladin Gostimirović. - Doboј : Visoka
poslovno-tehnička škola, 2012 (Doboј : Grafičar).
- 324 str. : tabele ; 24 cm

Napomene i bibliografske reference uz tekst. -
Bibliografija: str. 312-324.

ISBN 978-99955-712-3-8

1. Гостимировић, Ладин [аутор]

COBISS.BH-ID 3122456